

ETHISCH PROTOCOL

Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen (UGent)

Sami Zemni

Goedgekeurd op de faculteitsraad van 27/8/2015

Algemene inleiding

1. Met dit protocol wil de faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen (PSW) haar voortdurend streven benadrukken naar kwalitatief hoogstaand onderzoek, dat kadert in het universiteitsbeleid rond wetenschappelijke integriteit en gebaseerd is op ethische principes en normen. De ethische commissie van de faculteit (ECPSW) stimuleert het bewustzijn van het onderzoekspersoneel en van de studenten rond ethische principes.

2. De ECPSW heeft drie taken: (1) ze geeft advies aan onderzoekers over ethische onderzoekskwesties; (2) ze adviseert de faculteit, in samenwerking met de facultaire onderzoekscommissie, over het veranderend onderzoekslandschap in al zijn ethische dimensies en; (3) ze stimuleert actief het bewustzijn van onderzoekers en studenten rond ethische onderzoekskwesties.

Algemene principes en minimumvereisten¹

De basisprincipes van ethisch onderzoek, die krachtens de ECPSW dienen te worden gerespecteerd wanneer van toepassing, zijn de volgende:

1. Onderzoek moet worden geconcipeerd, herzien en uitgevoerd om integriteit, kwaliteit en transparantie te garanderen. Onderzoekers dienen dus, bij de uitvoering van hun onderzoek, zo helder mogelijk te zijn bij het aanpakken van ethische kwesties.
2. Zowel de deelnemers aan het onderzoek als de onderzoekers zelf moeten correct geïnformeerd worden over het doel, de methoden en de beoogde mogelijke toepassingen van het onderzoek, alsook over wat hun deelname aan het onderzoek met zich meebrengt en – indien van toepassing - welke risico's eraan verbonden zijn.
3. Onderzoekers moeten helder zijn over kwesties van confidentialiteit en anonimiteit en uitleggen aan de onderzoeksdeelnemers hoe de data zullen worden geanalyseerd, opgeslagen en gebruikt. Deelnemers aan het onderzoek moeten kunnen beslissen of de aangeleverde data vertrouwelijk of anoniem moeten worden behandeld.
4. Onderzoeksdeelnemers moeten er altijd op vrijwillige basis mee instemmen deel te nemen aan het onderzoek, los van enige dwang of buitensporige materiële beloningen. Alle noodzakelijke voorzorgsmaatregelen moeten worden genomen om ervoor te zorgen dat er geen schade aangericht wordt aan onderzoeksdeelnemers of onderzoekers. Er mogen geen onnodige risico's worden genomen.
5. Het onderzoek moet zelfstandig worden uitgevoerd en belangenconflicten of partijdigheid moeten uitdrukkelijk worden aangepakt.

Verzameling, analyse en archivering van data

1. Het ethisch omgaan met onderzoeksgegevens is een essentieel onderdeel van het onderzoeksproces. Veel sociale wetenschappers voeren onderzoek uit dat data gebruikt, aangeleverd door onderzoeksdeelnemers (respondenten, proefpersonen, geïnterviewden, informanten, ...) en zij analyseren regelmatig data die persoonlijke informatie bevatten. Zowel onderzoekers als studenten moeten, als wettelijk minimum, de ethische richtlijnen en

¹ Deze principes zijn gebaseerd op (a) de Ethische Code voor Wetenschappelijk Onderzoek in België (2009) en (b) het Raamwerk voor Onderzoeksethiek van de ESRC (Economic and Social Research Council) (2012).

aanbevelingen volgen van de Privacycommissie, een onafhankelijk orgaan opgericht door het Belgisch Parlement (<http://www.privacycommission.be/nl/visie-en-missie-van-de-privacycommissie>).

2. Een goed en precies databeheer is een essentieel onderdeel van het werk van onderzoekers. Gegevens die verzameld werden in het kader van een onderzoeksproject moeten in het algemeen kunnen worden geconsulteerd door de promotor. Regels betreffende het verdere gebruik van de gegevens moeten duidelijk en transparant zijn.
3. De Commissie Wetenschappelijke Integriteit heeft een aantal principes en regels vastgelegd die onderzoekers kunnen helpen nadenken over de manieren waarop zij moeten omgaan met datamanagement en data-uitwisseling.
 - a. Voor een algemeen overzicht van de mogelijkheden en uitdagingen met betrekking tot datamanagement: <http://www.ugent.be/intranet/nl/op-het-werk/onderzoek-onderwijs/onderzoek/beleid/datamanagement/datamg-achtergrond.htm>
 - b. Datamanagement omvat het beheer van de planning, de verzameling, de organisatie, de documentatie, het opslaan, de verwerking, de analyse, de archivering, het terugvinden en het hergebruiken van onderzoeksgegevens.
 - i. Om een datamanagementplan te schrijven: <http://www.ugent.be/intranet/nl/op-het-werk/onderzoek-onderwijs/onderzoek/beleid/datamanagement/datamanagementplan/datamanagementplan.htm>
 - ii. Om de basisprincipes te leren van data-uitwisseling en het opslaan van onderzoeksdata: <http://www.ugent.be/intranet/nl/op-het-werk/onderzoek-onderwijs/onderzoek/beleid/datamanagement>
 - iii. Om meer te weten te komen over kwesties van privacy en dataveiligheid: <http://www.ugent.be/intranet/nl/op-het-werk/onderzoek-onderwijs/onderzoek/beleid/datamanagement>

Toepassingen en advies

1. De aanvraag tot advies (indien vereist voor een onderzoeksvoorstel, een onderzoeksproject of een publicatie) moet gericht worden tot ethics.psw@Ugent.be. De aanvraag wordt elektronisch verzonden via e-mail en bevat alle vereiste documenten.
2. De aanvraag bestaat uit:
 - a. De titel van het onderzoeksproject, na(a)m(en) van de onderzoeker(s), promotor (indien van toepassing), financierende instelling, mogelijke onderzoekspartners, een samenvatting van het project, voornaamste doelstellingen en verwachte resultaten, deelnemers (nummer, type, categorie,...), methode van dataverzameling en data-analyse, mogelijke beloningen voor deelnemers, mogelijke risico's verbonden aan deelname, geïnformeerde toestemming, datamanagement en dataopslag.
 - b. Een uiteenzetting en motivering van de stappen ondernomen door de onderzoeker om de verschillende ethische kwesties aan te pakken (respondenten, privacy, dataopslag en -gebruik) in het kader van het onderzoeksproject.
3. Na neerlegging zal de ECPSW de aanvraag beoordelen binnen een redelijke termijn.
4. FWO-projecten zullen worden beoordeeld nadat de FWO-commissie het voorstel officieel heeft geselecteerd en goedgekeurd. Het FWO biedt de ethische commissie een kader om de aanvragen te beoordelen. Toch verwacht de ECPSW dat dezelfde documenten worden ingediend als voor andere aanvragen (zie opsomming boven, punt 2).
5. Als de ECPSW geen ethische problemen ontdekt of beslist dat de aanvrager de ethische kwesties afdoende heeft aangepakt, zal de ECPSW een positief advies geven over de aanvraag. Daarnaast kan de ECPSW aangeven wat onvoldoende is of niet beantwoordt aan de ethische standaarden. De ECPSW zal dan aangeven hoe aan deze standaarden kan voldaan worden. De ECPSW kan ook een negatief advies geven. Na negatief advies kan de

aanvrager een tweede beoordeling vragen bij een andere ethische commissie van de UGent.

6. De ECPSW geeft de aanvrager een officiële geschreven bevestiging in het Engels (en desgevraagd in het Nederlands).
7. Een lid van de ECPSW dat betrokken is bij een aanvraag kan gehoord worden door de commissie maar mag niet deelnemen aan de beslissingsvorming van de commissie over de aanvraag.